

PROGRAMI I GJEOGRAFISË

Për zhvillimin e provimit të shtetit

Profesioni “Mësuesi”

Hyrje:

Ky program është hartuar për zhvillimin e provimit të shtetit të profesionit të mësuesit mbi lëndën e gjeografisë. Programi mbështetet në udhëzimet e Ministrisë së Arsimit dhe Shkencës . Programi përfshin probleme kyçe të shkencës së gjeografisë të trajtuara në lëndët kryesore të kurrikulës së gjeografisë . Ai përfshin tre fushat kryesore të saj. Për çdo fushë janë përzgjedhur tematika më të rëndësishme, për çdo tematikë çështje kryesore dhe për sejcilën prej tyre nënçështje. Programi është baza mbi të cilën është hartuar fondi i pyetjeve.

A. Fusha e parë:

Gjeografi Fizike

Tematika 1. Litosfera dhe dukuritë kryesore që e karakterizojnë

1.Karakteristika të përgjithshme të sipërfaqes së rruzullit tokësor.

Veçoritë e formave të kontinenteve. Veçoritë morfologjike të sipërfaqes së Tokës.

Oqeani botëror dhe ndarjet e tij. Karakteristikat e relievit të fundit të oqeanit botëror. Ishujt. Ishujt koralorë.

2.Ndërtimi i brendshëm dhe veçoritë fizike të Tokës.

Ndërtimi i brendshëm i Tokës dhe karakteristikat e pjesëve përbërëse. Gjendja termike e Tokës.Densiteti i Tokës. Presioni i Tokës. Graviteti i Tokës.Magnetizmi i Tokës.Akustika e Tokës. Dukuritë optike të Tokës.

3.Shkëmbinjtë e kores së Tokës.

Proceset e formimit të shkëmbinjve. Shkëmbinjtë sedimentarë, karakteristikat dhe llojet e tyre. Shkëmbinjtë magmatikë,karakteristikat dhe llojet e tyre. Shkëmbinjtë metamorfikë, karakteristikat dhe llojet e tyre.

4.Lëvizjet luhatëse të kores së tokës.

Kuptimi mbi lëvizjet luhatëse të kores së Tokës. Llojet e lëvizjeve luhatëse të Tokës.

Lëvizjet izostatike. Lëvizjet eustatike. Ndryshimet e nivelit të detit dhe shkaqet.Pasojat e lëvizjeve luhatëse të Tokës.

5.Lëvizjet malformuese.

Pllakat tektonike . Hipoteza e zhvendosjes së pllakave.Hipoteza e zgjerimit të tokës.
Hipoteza e tektonikës vertikale. Rëndësia e lëvizjeve malformuese.

6.Lëvizjet sizmike (tërmetet).

Kuptimi mbi tërmetet. Shkaqet e ndodhjes së tërmeteve. Llojet e tërmeteve sipas origjinës. Zonat sizmike të rruzullit tokësor dhe shpërndarja e tërmeteve. Pasojat gjeografike të tërmeteve.

7.Vullkanet.

Vullkanizmi si proces. Pjesët përbërëse të vullkanit dhe karakteristikat e tyre. Shkaqet e shpërthimit të vullkaneve. Llojet e shpërthimeve vullkanike.Tipat e shpërthimeve vullkanike. Pasojat gjeografike të vullkaneve. Shpërndarja gjeografike e vullkaneve.

Tematika II. Atmosfera.

1.Kuptimi, origjina, madhësia dhe përbërja e atmosferës.

Kuptimi mbi atmosferën, kufijtë dhe masa e atmosferës. Origjina e atmosferës.Gazet që përbëjnë atmosferën. Shtresat që ndërtojnë atmosferën. Karakteristikat e shtresave të atmosferës

2.Rrezatimi diellor.

Energjija diellore. Konstantja diellore.Rrezatimi diellor dhe atmosfera e tokës. Diellizimi dhe zgjatja e diellizimit. Rrezatimi direkt dhe i përgjithshëm.Rrezatimi i sipërfaqes së tokës dhe albetoja.Bilanci i përgjithshëm i rrezatimit.

3.Temperatura e ajrit.

Faktorët që ndikojnë në ndryshimin e temperaturës së ajrit. Ngrohja dhe ftohja e ajrit. Ndryshimi i temperaturës së ajrit në kohë. Ndryshimi i temperaturës së ajrit në hapësirë. Bilanci termik. Rëndësia e njohjes së temperaturës.

4.Uji në atmosferë dhe reshjet atmosferike.

Procesi i avullimit. Lagështia e ajrit. Lagshtia relative. Lagështia absolute.Kondensimi dhe format e tij. Çjanë reshjet. Llojet e reshjeve. Faktorët që ndikojnë në sasinë e reshjeve. Shpërndarja gjeografike e reshjeve në kohë dhe hapësirë.

Tematika III. Dinamika e atmosferës

1.Masat ajrore.

Klasifikimi i masave ajrore. Ajri arktik. Ajri polar. Ajri tropikal. Ajri ekuatorial.

2.Frontet.

Kuptimi mbi frontet. Fronti i ngrohtë. Fronti i ftohtë. Frontet ekluze. Frontet e stacioneve. Frontet klimatologjikë.

3.Erat e qarkullimit të përgjithshëm të atmosferës.

Qarkullimi brendatropikal(pasatet). Erat perëndimore. Erat lindore. Musonet. Ciklonet. Ciklonet jashtëtropikal. Ciklonet tropikalë. Anticiklonet.Tipet e motit. Tornadot, mekanizmi i formimit të tyre.

4.Ndryshimet dhe lëkundjet e klimës.

Ndryshimet klimatike në periudha gjeologjike. Shkaqet e ndryshimeve klimatike(hipotezat). Pasojat e ndryshimeve klimatike. Lëkundjet klimatike në periudha historike. Periodiciteti i lëkundjeve. Faktorët natyrorë dhe humanë në lëkundjet klimatike. Gazet serë dhe roli i tyre. Ngrohja globale dhe pasojat.Konventa e Kombeve të Bashkuara për ndryshimet klimatike. Protokoli i Kiotos.Masat për menaxhimin e ngrohjes globale.

Tematika IV. Ujërat

1.Ujërat nëntokësorë.

Origjina e ujërave nëntokësorë. Llojet e ujërave nëntokësorë.Rëndësia gjeografike dhe ekonomike e ujërave nëntokësorë.

2.Ujërat rrjedhës sipërfaqësorë.

Lumi dhe pjesët përbërëse. Rrjedhja ujore dhe parametrat e saj. Regjimi i rrjedhjes së lumenjve. Ndryshimi i niveleve dhe përmytjet.Menaxhimi i përmytjeve.

3.Liqenet, lagunat, kënetat.

Klasifikimi i liqeneve sipas origjinës së gropës dhe masës ujore. Vecoritë fizike të ujit të liqeneve. Lëkundjet e nivelit të ujit të liqeneve.Evolucioni i liqeneve.Rëndësia e liqeneve. Karakteristikat e liqeneve bregdetarë(lagunave). Vlerat ekologjike të lagunave. Karakteristikat e kënetave dhe vlerat e tyre.

Tematika V. Relievi

1.Relievi strukturor.

Roli i përbërjes litologjike. Roli i strukturave gjeologjike. Relievi në strukturën monoklinale. Relievi në strukturën e rrudhosur. Relievi në strukturën shkëputëse. Relievi i lidhur me veprimtarinë vullkanike.

2.Dukuritë shpatore dhe relievi i tyre.

Llojet e proceseve shpatore(denuduese). Format që krijohen nga proceset shpatore: Glaciset. Glaciset e rrzës së shpatit. Rëndësia gjeomorfologjike e glaciseve.

3.Relievi lumor.

Veprimtaria lumore dhe varësitë e saj. Profili gjeomorfologjik i lumit dhe roli gjeomorfologjik i tij. Krijimi i sipërfaqeve të sheshimit. Ciklet e erozionit. Taracat lumore. Morfologjija e profileve tërthore të luginave.

4.Relievi akullnajor.

Njohuri të përgjithshme mbi akujt dhe akullnajat.Veprimtaria e akullnajave. Format e krijuara nga veprimtaria erozive e akullnajave.Format e krijuara nga veprimtaria depozituese e akullnajave.

5.Relievi karstik.

Kuptimi i përgjithshëm mbi karstin. Kushtet dhe faktorët e zhvillimit të karstit. Format karstike sipërfaqësore. Format karstike nëntokësore.

6.Relievi bregdetar.

Njohuri të përgjithshme mbi bregdetet. Abrazoni detar. Format e abrazionit detar. Depozitimi detar. Format e depozitimit detar.

7.Relievi antropogjen.

Ndërveprimi mjedis-njeri. Ekuilibri mjedisor. Erozioni antropik. Faktorët e erozionit antropik. Format antropogjene.

Tematika VI. Probleme biogjeografike.

1.Biodiversiteti.

Kuptimi mbi biodiversitetin. Numri i specieve të botës. Formimi dhe zhdukja e llojeve. Humbjet në biodiversitet. Ruajtja e biodiversitetit. Gradienti i biodiversitetit. Hotspotet e biodiversitetit.

2.Përhapja e llojit dhe e komuniteteve.

Rajoni gjeografik dhe areali.Faktorët abiotikë. Faktorët biotikë dhe bashkëveprimi. Ekosistemi. Komuniteti. Biomat tokësore. Komunitetet ujore.Rajonet biogjeografike kontinentale. Rajonet biogjeografike oqeanike.

3.Format e përhapjes gjeografike të organizmave të gjalla.

Kufijtë e përhapjes së organizmave.Kapërcimi i barrierave nga ana e organizmave. Reliktet. Organizmat endemikë. Gradienti mjedisor. Roli i klimës në përhapjen e organizmave.

4.Klima dhe ndryshimet në jetën e organizmave.

Lëkundjet klimatike gjatë periudhave të akullzimit.Periudhat dhe intervalet interglaciale dhe ndikimi në jetën e gjallë. Holoceni dhe stabilizimi i karakteristikave të botës së gjallë. Ngrohja aktuale globale dhe ndikimi në jetën e gjallë.

Tematika VII. Tokat(dherat)

1.Kuptimi mbi tokat.

Përkufizimi mbi tokën. Mbulesa tokësore e planetit dhe tokat. Komponentët kryesorë të tokës.Uji dhe ajri i tokës. Funksionet e tokës dhe të mbulesës tokësore. Përbërja strukturore e tokës.

2.Cilësitë natyrore të tokës.

Cilësitë dhe ndërtimi morfologjik i tokës. Karakteristikat e horizonteve gjenetike kryesorë të tokës. Cilësitë fizike të tokës (ngjyra, tekstura, poroziteti,konsistenca, temperatura). Cilësitë kimike të tokës. Cilësitë biologjike të tokës. Pjellorija e tokës.

3.Kujdesi për tokën.

Përdorimi i tokës. Degradimi i tokës.Erozioni i tokës. Ndotja e tokës.Mbrojtja e tokës.

B. Fusha e dytë:

Gjeografi Humane

Tematika VIII. Popullsia.

1.Faktorët që ndikojnë në popullsi.

Llojshmëria shkëmbore dhe minerale.Roli i vecorive të relievit . Roli i kushteve klimatike . Pasuritë dhe vecoritë ujore .Llojet dhe pjellorija e tokës. Biodiversiteti. Roli i ekonomisë dhe strukturës ekonomike.Kushtet sociale të hapësirës gjeografike. Besimet dhe popullsia.

2.Shtimi dhe dëndësia e popullsisë.

Lindshmëria, kuptimi dhe llogaritja e saj. Faktorët që ndikojnë në lindshmëri. Vdekshmëria dhe faktorët që ndikojnë. Shtimi natyror i popullsisë. Riprodhimi i popullsisë.Zgjatja mesatare e jetës.

3.Struktura e popullsisë.

Kuptimi mbi strukturën e popullsisë dhe faktorët që ndikojnë. Struktura moshore . Struktura gjinore. Struktura profesionale. Struktura sociale. Struktura sipas vendbanimit.

4.Migrimet e popullsisë.

Kuptimi mbi migrimet dhe faktorët që ndikojnë. Tipet e migrameve. Migrimi internacional. Migrimi i brendshëm. Format e reja të migrameve.Ndikimi i migrameve.

5.Popullsia dhe qeverisja.

Politikat nataliste të zhvillimit të popullsisë.Politikat e shpërndarjes së popullsisë.
Politikat e planifikimit familjar.

Tematika IX. Probleme të gjeografisë politike

1.Gjeopolitika.

Kuptimi mbi gjeopolitikën. Fillimet e gjeopolitikës.Roli i gjeopolitikës. Gjeostrategjistët dhe gjeopolitika.

2.Sipërfaqja dhe pozicioni i shtetit.

Koncepti mbisipërfaqen e shtetit. Sipërfaqja e shtetit. Federalizmi.Autonomitë lokale. Shteti polimerik.Shteti bregdetar. Shteti si njësi natyrore. Pozicioni i shtetit.Pozicioni relativ.Shtetet kuzhinete.Pozicioni strategjik. Koncepti i kufirit të shtetit dhe evoluimi.Përcaktimi i kufirit.Klasifikimi human i kufijve.Rëndësisja e cështjeve të kufijve.

3.Shteti dhe kombi

Kuptimi mbi shtetin.Kuptimi mbi kombin. Shteti komb.Forcat centrifugale. Forcat centripete. Masa e bashkimit.Ndarjet etnike.Shoqëritë pluraliste.

4.Organizatat ndërkombëtare.

Organizatat botërore. Organizata e Traktatit të Atlantikut Verior(NATO). Organizatat ekonomike.Këshilli europian. OSBE(Organizata për Sigurimin dhe bashkëpunimin në Europë). Organizatat ekonomike Amerikane-Jugore. Organizatat afrikane Organizatat politike ndërkombëtare. Organizatat politiko-kulturore.

5.Gjeografia elektorale.

Historiku i hartografisë elektorale. Hartografia elektorale.Vota qytetare.Xherimanderizmi.Preferenca politike dhe brezat e kulturës politike. Sistemi zgjedhor në Shqipëri.

Tematika X. Probleme të gjeografisë sociale

1.Kuptimi social i hapësirës gjeografike.

Tiparet e hapësirës sociale. Përmbajtja e hapësirës sociogjeografike.Faktorët që influencojnë hapësirën sociogjeografike.Evolucioni i hapësirës sociogjeografike.

2.Struktura sociale.

Kuptimi mbi strukturën sociale. Grupet sociale.Kategoritë sociale.Shtresat sociale.Klasat sociale. Tipet e grupeve sociale. Efektet sociale të grupeve sociale. Lëvizjet sociale dhe konfliktet sociale.

3.Vendet sociale.

Kuptimi mbi vendet sociale. Kuptimi mbi funksionet sociale. Raportet midis vendeve sociale dhe funksioneve sociale. Vëndët dhe funksioni social i prodhimit. Vendet dhe funksioni social i shkëmbimit.Vëndet dhe funksioni social i pushtetit.

4.Planifikimi social

Kuptimi mbi planifikimin social.Metodika e planifikimit social. Ndarja administrative dhe planifikimi social. Rëndësia e planifikimit social.

Tematika XI. Aspekte të gjeografisë rurale.

1.Hapësira rurale.

Kuptimi i hapësirës rurale. Larmia e hapësirave rurale.Tipet e hapësirave rurale.

Rregullimi rural. Etapat e rregullimit rural. Cfarë rregullohet në hapësirën rurale. Zonat speciale dhe zonat e përtëritjes rurale.

2.Planifikimi rural dhe menaxhimi i tokës.

Koncepti mbi planifikimin rural. Detyrat e planifikimit rural. Roli i planifikimit rural në zhvillimin e resurseve natyrore. Roli i planifikimit rural në zgjidhjen e konflikteve.

Politikat e zhvillimit rural.Menaxhimi i tokës dhe zhvillimi i integruar rural. Përdorimi shumëpjesësh i tokës .

3.Zhvillimi i bujqësisë së qëndrueshme.

Kuptimi mbi bujqësinë e qëndrueshme.Strategjitë e OCDEi-së për zhvillimin e bujqësisë së qëndrueshme. Bujqësija dhe ekologjija e mjedisit.Politikat bujqësore si baza për zhvillimin e bujqësisë së qëndrueshme.

Tematika XII. Gjeografi kulturore

1.Kuptimi dhe përbërësit e kulturës.

Përkufizime dhe karakteristika të kulturës. Përmbajtja e gjeografisë kulturore. Peizazhi kulturor. Vatrata kulturore.Ndryshimi dhe difuzioni kulturor.Akulturimi.Kontakti dhe konflikti kulturor.Rajoni kulturor.Kultura folk dhe kultura popullore.

2.Tiparet fizike të njerëzimit, kultura dhe racat.

Koncepti i racës dhe trajtimi gjeografik. Tiparet fizike të njerëzimit. Racat kryesore.

3.Gjuha si element kulture dhe territorialiteti.

Kuptimi i gjuhës si element kulture.Gjuhët kryesore të botës dhe përhapja e tyre.Evolucioni dhe ndryshimi i gjuhëve. Konflikti gjuhësor dhe gjuhët zyrtare.

4.Feja dhe organizimi territorial e shoqëror.

Feja si element kulture dhe trajtimi gjeografik. Besimet fetare kryesore të botës.

Përhapja e besimeve fetare. Feja dhe konflikti.Feja dhe vetëdija në botën e sotme.

Tematika XIII. Turizmi si aktivitet njerëzor

1.Turizmi dhe zhvillimi i tij.

Kuptimi mbi turizmin. Rëndësia e zhvillimit të turizmit.Historia e zhvillimit të turizmit. Tendencat e sotme të zhvillimit të turizmit në kushtet e globalizimit.

2.Efektet gjeografike të turizmit.

Efektet gjeografike-natyrore të turizmit. Efektet gjeografiko ekonomike të turizmit.Efektet e turizmit në vendbanimet.Efektet e turizmit në transport.

3.Turizmi dhe ndikimi në mjedis.

Raportet turizëm-mjedis. Zhvillimi i turizmit dhe mbrojtja e natyrës. Shqetësimet e turizmit në biodiversitet. Kuptimi mbi ekoturizmin.Parimet kryesore ekoturistike. Produkti dhe aktiviteti ekoturistik. Mbrojtja ekoturistike.

Tematika XIV.Kushtet gjeografike dhe shëndeti.

1.Ndikimi i temperaturës në shëndet

Efektet e rrezatimit diellor. Ndikimi i temperaturës. Tolerancat termike të njeriut dhe mekanizmat adaptues. Stresi ndaj të ftohtit dhe ndaj të nxehtit. Përceptimi i temperaturës në mjediset e mbyllura.Treguesit e “mirëqënies termike”.

2.Ndikimi i presionit dhe erës në shëndet.

Efektet e presionit atmosferik dhe sëmundja e malit.Efektet e erës dhe ndikimi në organizëm.

3.Ndikimi i lagështirës në shëndet.

Roli i kalimeve të fronteve, lagështia dhe retë. Aklimatizimi. Sëmundjet si shkak transmentues ajrin. Marrëdhëniet midis mjedisit dhe shëndetit. Shëndeti mjedisor urban e rural.

C. Fusha e tretë. Gjeografi Rajonale

Tematika XV. Komponentët kryesorë natyrorë të Shqipërisë.

1.Gjeologjia e Shqipërisë.

Zonat tektonike të brendshme. Zonat tektonike të jashtme. Përkuljet paramalore dhe përkuljet ndërmaalore.Magmatizmi në Shqipëri. Vecori të tektonikës në Shqipëri.Tipare të neotektonikës.

2.Relievi i Shqipërisë.

Evolucioni i relievit të Shqipërisë. Vecori morfologjike të relievit. Vecori morfogjenetike të relievit. Tipat gjenetikë të relievit.

3.Klima e Shqipërisë

Faktorët e formimit të klimës së shqipërisë. Elementet klimatike dhe vecoritë e tyre. Tipat e motit në vendin tonë. Pasuritë klimatike . Zonat klimatike dhe vecoritë e tyre.

4.Ujërat e Shqipërisë.

Vecori të përgjithshme të ujërave të Shqipërisë. Karakteristikat e lumenjve kryesorë. Ujërat nëntokësorë. Liqenet. Detet që lagin Shqipërinë.

5.Tokat e Shqipërisë

Zonaliteti vertikal i tokave. Llojet e tokave. Gjendja e tokave. Dëmtimet e tokave dhe mbrojtja e tyre.

6.Biodiversiteti në Shqipëri.

Bimësia e Shqipërisë. Fauna e Shqipërisë. Katet bimore dhe kafshët që jetojnë në to. Dëmet në biodiversitet në vendin tonë. Ruajtja e biodiversitetit.

7.Rajonizimi fiziko-gjeografik i territorit të Shqipërisë.

Kuptimi mbi rajonizimin. Vlera shkencore e rajonizimit. Vlera ekonomike e rajonizimit. Krahinat fiziko-gjeografike të Shqipërisë, pjesët përbërëse dhe vecoritë e tyre.

Tematika XVI. Gjeografi humane e Shqipërisë.

1.Popullsia e Shqipërisë.

Numri i popullsisë. Dëndësia mesatare e popullsisë së Shqipërisë. Lindshmëria, vdekshmëria dhe rritja natyrore e popullsisë.Struktura e pupullsisë (gjinore, moshore, sipas vendbanimit, sipas profesioneve). Lëvizjet e popullsisë së Shqipërisë.

2.Probleme ekonomike të Shqipërisë.

Strategjia ekonomike e Shqipërisë dhe zhvillimi i qëndrueshëm.Burimet energjitike primare. Resurset natyrore të papërtëritshme. Kushtet natyrore të Shqipërisë dhe zhvillimi i bujqësisë. Industria e energjistikës dhe struktura e degëve të saj.

3.Turizmi në Shqipëri.

Potencialet turistike të Shqipërisë.Zhvillimi i turizmit në Shqipëri. Llojet e turizmit të zhvilluara në Shqipëri. Efektet ekonomike të turizmit në Shqipëri.

Tematika XVIII. Gjeografi Rajonale e Botës

1.Cështje të përgjithshme

Kuptimi mbi Gjeografinë Rajonale.Popullsia dhe burimet. Njerëzimi dhe kultura.

Organizimi ekonomik dhe modernizimi.Rajoni dhe analiza rajonale. Ideologjitë rajonale. Tipat e rajoneve. Taksonomia dhe studimet rajonale. Ndarja ndërkombëtare gjeografike e punës.Globalizimi i ekonomisë. Raportet qendër-periferi. Korniza rajonale.

2.Bazat e diferencimit rajonal.

Bazat teorike të diferencimit rajonal. Bazat ekonomike të diferencimit rajonal. Bazat sociale dhe kulturore të diferencimit rajonal.Ndërgjegja dhe identiteti rajonal.

3.Europa

Hapësira europiane. Rajonet e Europës. Ishujt Britanikë.Europa Perëndimore. Europa Veriore. Europa Mesdhetare. Europa Lindore.

3.Amerika e Veriut.

Përcaktimi i hapësirës. Shtetet e Bashkuara të Amerikës. Kanadaja. Rajonet hapësinore të Amerikës së Veriut.

4.Amerika e Jugut.

Kontinenti i kontrasteve.Karakteristikat gjeografike të Amerikës së Jugut.Gjeografija ekonomike. Copëzimi i kulturave. Integrimi ekonomik. Qyteti i “Amerikës Latine”. Rajonet e hapësirës të Amerikës së Jugut.

5.Afrika Veriore/Azia Jugperëndimore.

Konturimi i hapësirës. Karakteristikat kryesore gjeografike. Vatrata e kulturave. Vendndodhja e rezervave të naftës. Rajonet e Afrikës Veriore/Azisë Jugperëndimore.

6.Azia Jugore.

Përcaktimi i hapësirës. Gjeografia e popullsisë. Rajonet fiziko-gjeografike. Tiparet kryesore të Azisë Jugore. Trashigimia njerëore.Rajonet e hapësirës të Azisë Jugore.

7.Azia Lindore(Kina).

Vendi i kontraktave.Cilësitë kryesore gjeografike të Kinës.Ruajtja e resurseve. Gjeografia humane e Kinës. Evolucioni i shtetit kinez. Rajonete hapësirës kineze.Kina në botën e sotme dhe atë të nesërme.

Tematika XIX. Aspekte gjeografike të trevave shqiptare jashtë kufijve të Republikës së Shqipërisë.

1.Pjesët përbërëse të trevave shqiptare.

Pozita gjeografike e pjesëve të vecanta përbërëse. Pozita gjeostrategjike. Pozita politike.Vecoritë fiziko-gjeografike të Republikës së Kosovës dhe të pjesëve të tjera të trevave shqiptare. Njësitë kryesore fiziko-gjeografike të territorit të Republikës së Kosovës dhe vecoritë e tyre. Njësitë kryesore të trevave shqiptare në R. e Maqedonisë. Trevat shqiptare në Serbinë Jugore.

2.Popullsia dhe vendbanimet e trevave shqiptare.

Historia e shkurtur e popullimit. Vazhdimësia iliro-shqiptare. Numri i popullsisë.Lindshmëria, vdekshmëria dhe lëvizja natyrore e popullsisë.Struktura e popullsisë. Njësitë administrative-territoriale të Kosovës dhe trevave të tjera.

Tematika XX. Planifikim dhe Rregullim Teritorial

1.Territori si koncept hapësinor.

Kuptimi mbi territorin. Mënyra e përfitimit të territorit. Kuptimi mbi territorin rural dhe planifikimin. Kuptimi mbi territorin urban dhe planifikimin.

2.Domosdoshmëria e rregullimit territorial.

Nevoja e përdorimit efektiv të hapësirës territoriale. Nevoja e sigurimit të sovranitetit. Nevoja e sigurimit të zhvillimit të qëndrueshëm. Nevoja e rregullimit të infrastrukturës dhe trafikut. Nevoja e krijimit të hapësirave publike.

3.Bazat e rregullimit territorial në Shqipëri.

Baza ligjore e rregullimit territorial.Parime të përgjithshme mbi zhvillimin hapësinor. Aspekte të përgjithshme mbi planifikimin. Planifikimi rregullues dhe kontrolli i zhvillimit.Dukuri të procesit të urbanizimit në Shqipëri. Roli i qytetit në organizimin e hapësirës.

4.Përdorimi i tokës dhe lokalizimi i objekteve.

Ckuptojmë me përdorim toke. Format e përdorimit të tokës. Politika dhe kritere për planifikimin dhe menaxhimin e tokës. Lokalizimi i objekteve në territor.

5.Kontrolli i territorit bazë për menaxhimin e tij.

Kuptimi i përgjithshëm mbi kontrollin e territorit. Kontrolli i territorit në fushën e sigurisë kombëtare. Kontrolli dhe menaxhimi i NOQ-ve dhe i aktiviteteve me substanca të rrezikshme. Kontrolli dhe menaxhimi i mbetjeve. Kontrolli dhe menaxhimi i mjedisit.

Tematika XXI. Gjeografi Mjedisore.

1.Mjedisore dhe pejzazhi

Kuptimi i termave mjedisore të përdorur nga shkencat e ndryshme. Kuptimi i huaj dhe ai shqiptar mbi mjedisin. Skema interpretative e Malcevskit.

2.Problemet specifike mjedisore globale.

Efektet serë dhe ndryshimet klimatike. Dëmtimi i shtresës së ozonit.Erozioni i tokës bujqësore. Shpyllëzimet dhe pasojat.Humbja e biodiversitetit. Ndotja atmosferike. Ndotja e ujërave. Uji si problem kyç i shekullit. Energjia si sfidë e shekullit. Mbetjet urbane dhe menaxhimi i tyre.

3.Zhvillimi i qëndrueshëm.

Parimet bazë të zhvillimit të qëndrueshëm. Politika e qëndrueshmërisë demografike. Qëndrueshmëria në mjedis dhe në burimet natyrore.

4.Politikat mjedisore.

Lëvizja ambientaliste, organizatat joqeveritare. Karakteristikat sociologjike të lëvizjes mjedisore. Burimet e lëvizjes mjedisore. Roli i ambientalistëve në politikat mjedisore. Sipërmarrjet në proceset politikëbërëse. Shkencëtarët dhe ekspertët si aktorë esencjalë.Lindja e politikave mjedisore.Instrumentet rregullatore të politikave mjedisore: standardet e emetimit, standardet e cilësisë,standardet e procesit, standardet e

produktit.Politikat e publikut dhe mënyrat e veprimit. Proceset e politikave mjedisore.Karakterit shumë nivelsh i proceseve të politikave.

Tematika XXII. Idetë dhe konceptet bazë të Gjeografisë të Aplikuar.

1.Fillimet dhe zhvillimi i Gjeografisë të Aplikuar

Objekti, qëllimi dhe detyrat e Gjeografisë të Aplikuar.Periudha fillestare e Gjeografisë të Aplikuar.Periudha e ngulimit të Gjeografisë të Aplikuar.Periudha e zhvillimit të Gjeografisë të Aplikuar.Etapa e pjekurisë të Gjeografisë të Aplikuar.

2.Ndikimi i Gjeografisë të Aplikuar.

Gjeografia e Aplikuar dhe biznesi.Gjeografia e Aplikuar dhe shteti. Gjeografia e Aplikuar dhe zhvillimi. Gjeografia e Aplikuar, njerëzit dhe nivelet e teknologjisë. Gjeografia e Aplikuar, mjedisi, kultura dhe historia. Gjeografia e Aplikuar dhe dy Botët. Gjeografia e Aplikuar, globalizmi dhe post-modernizmi.

Leteratura

- Prof.dr.Vasil Trojani*, Gjeografia Fizike e Përgjithshme. Vol. I dhe II. Tiranë, 2004.
- Prof.dr.Gjovalin Gruda*. Gjeomorfologjia, Tiranë, 2003.
- Prof.dr.Petrit Zorba*, Klimatologjia. Tiranë, 2007.
- Prof.asoc.Fran Gjoka, Prof.asoc.Ferdi Brahusi*. Tokat-Natyra, Cilësitë, Shpërndarja dhe Përdorimet e Tyre. Tiranë, 2007.
- Prof.asoc.dr. Marash Rakaj*, Biogjeografia. Shkodër, 2006.
- Prof.dr.Niko Peja*, Ekologjia. Tiranë, 2003.
- Prof.dr.Nasip Meçaj*, Gjeografi e Aplikuar, Tiranë, 2004.
- Prof.dr. Sabri Lacçi*, Gjeografia rurale., Tiranë, 2005.
- Prof.dr.Sabri Laçi, Prof.dr.Selman Sheme*, Gjeografia Humane e Shqipërisë. Tiranë, 2005
- Prof.dr. Dhimitër Doka, Prof.asoc.dr. Bilal Draçi*, Gjeografia e Turizmit.
- Prof.asoc.dr.Bilal Draçi, etj*, Bazat e Gjeografisë Humane. Tiranë, 2001.
- Prof.dr. Sokol Axhemi*, Gjeografia e Popullsisë dhe e Vendbanimeve. Tiranë, 2007.
- Prof.dr. Sokol Axhemi*, Gjeografia Sociale. Tiranë, 2008.
- Prof.dr.Eqerem Yzeiri*, Gjeografia Politike. Tiranë, 2005.
- Prof.dr. Eqerem Yzeiri*, Gjeografia Rajonale, Tiranë e Botës, pjesa e I dhe II. Tiranë, 2008
- Prof.asoc.dr.Bilal Draçi; Dhimitër Kraja*, Gjeografia Mjeksore dhe e Shëndetit, Tiranë, 2010.
- Prof.dr.Trifon Ziu*, Biogjeografi. Tiranë, 2006.
- Prof.dr.Trifon Ziu*, Gjeografia e rregullimit të Territorit, Tiranë, 2009.
- Prof.dr.Selman Sheme*. Hyrje në Gjeografinë Rajonale. Tiranë 2006.

Prof.dr.Perikli Qiriazi, Gjeografia Fizike e Shqipërisë. Tiranë, 2001

Prof.dr.Sabri Laçi, Gjeografia e Kosovës dhe e Trevave Shqiptare Përtej Kufirit të Republikës së Shqipërisë. Tiranë, 2006.

Prof.asoc.dr.Romeo Hanxhari, Gjeografi e Mjedisit. Tiranë, 2009.

Prof.asoc.dr.Romeo Hanxhari, Politikat e Mjedisit. Tiranë, 2011.